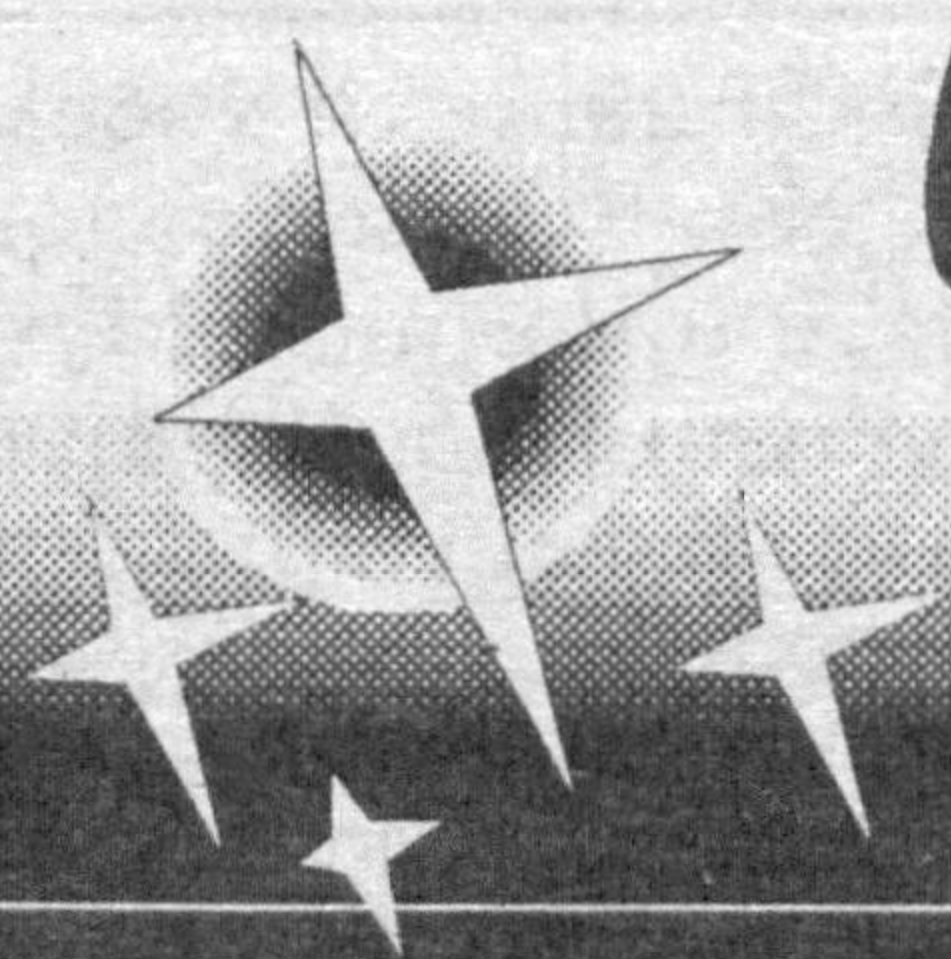

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚЎМИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан «Ленин учқуни»
номи билан чиқа бошлаган№ 10 (65886)
1996 йил, 14 февраль, чоршанбаСотувда
эркин нархда

Шу кунларда республикамизнинг ҳамма жойларида бўлгани каби, бизнинг мактабда ҳам шеърят мулкнинг султони, бобомиз Алишер Навоий таваллудининг 555 йиллиги кенг нишонланмоқда. Мана шу ҳафтани «Алишер Навоий ҳафталиги» деб эълон қилганмиз. Ҳафта давомида бобомиз ҳаёти ва ижодига бағишлаб қизиқарли тадбирлар, кўрик-танловлар уюштирдик.

АЛИШЕР НАВОИЙ ҲАФТАЛИГИ

Ҳафта сўнгида якунлаш кечаси бўлиб ўтди. Мактабимиз директори Аслмурод ака Каримов ҳамда адабиёт ўқитувчимиз Ойша опа Бобоевалар бизга Навоийнинг болалиги, ўсмирлиги ҳақида қизиқарли ҳикоялар сўзлаб беришди. Юқори синф ўқувчилари тайёрлашган байрам дастурларини, сахна асари кўринишларини мароқ билан томоша қилдик. Феруза Жўрабоева ва Бобомурод Туроповлар шоирнинг ғазал ва рубоийларидан ёд олишди. Ҳафта давомида аёло ўқиши, намунали хулқи ҳамда тадбирлардаги фаол иштироки билан мактабдошларига ибрат бўлган ўқувчиларга махсус мукофотлар топширилди.

Гулчирой ЗАВКИЕВА,
Сирдарё вилояти, Сайхунобод тумани,
28-мактаб ўқувчиси.

Кўпчиликнинг ишончи елкага тушмасин экан, то шу ишончини тўла оқламагунча на уйқуда, на дам олишда ҳаловат бор. Фирдавс ҳам шундай дақиқаларни бошидан кечирарди. Унга бўлғуси мусобақадошлар учун совға тайёрлаш вазифаси юкланди. Ҳатто совғаларнинг турини ҳам унинг ўзи ўйлаб топиши зарур эди. Нима қилиш керак? Ўйлай-ўйлай, ҳакамлар ҳайъати аъзоларидан тортиб, иштирокчиларгача ўзлари ўқийдиган мактаблари номини рўмолчага тикиб, тортиқ қилишни танлади.

«ФИРДАВС» ВА «ХУМО» БЕЛЛАШДИ

Нихоят 10-«В» синфнинг «Хумо» жамоаси билан 10-«Г» синфнинг «Фирдавс» жамоаси қизлари ўртасидаги беллашув бошланди. Ушбу мусобақа ўтказилишининг сабаби, улар ўқийдиган билим маскани 70 ёшга тўлиши муносабати билан бўлиб, бунда қизлар чеварликда, инсоннинг дидига мос кийим танлаш ва тикишда маҳоратлари, топқирликлари, дид-фаросатларини намойиш этишлари лозим эди. Табиийки, рақиб команда аъзолари 10 «В» синф ўқувчилари ҳам Фирдавсчилардан кам истеъдодга эга эмасдилар. Бахслар ниҳоятда қизгин ўтди. Лекин барибир биргина ўқувчининг ишончини оқлашдаги ҳаракатлари, интилишлари командага ғалаба олиб келди. Кичик бир топқирлик ғалабани таъминлади. Қани энди ҳамма ҳам дўстлар ишончини шундай оқласа.

Меҳринисо САЙФУЛЛАЕВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон тумани,
Садриддин Айний номидаги мактабнинг
бошланғич синф ўқитувчиси.

Маҳалламиз оқсоқоллари ажойиб-да. Қайси бола шўх, қай бири меҳнаткаш эканини яхши билишди. Кўчамизда кечқурунлари тупланишиб, эртанги кунимизни маслаҳатлашиб олаётганимизда улар ҳам қизиқиб, ўз маслаҳатларини беришади. Бугун ҳам шундай бўлди. Тупланишиб турганимизда, оқсоқолимиз Маматвалихожи ака келиб қолдилар. Дарров ўрнимиздан туриб саломлашдик.

— Яшаворинглар шоввозлар, — дедилар. — «Спартак» уйингоҳида маҳаллалараро шаҳар биринчилиги бўлади, қатнаша оласизларми? Ўйланиб қолдик. Кечаси йиғилишиб, жамоа туздик.

Эртаси кун уйингоҳга келганимизда 28 та маҳалла жамоалари саф тортиб туришибди. Уша кунгек дастлабки учрашув бўлиб ўтди. Баҳодир хужумда, Олим ҳимояда, Саттор ярим ҳимояда. «Ҳақиқат» маҳалласи футболчилари

Яшиндек ташланади тўпга. «Ўзбекистон» жамоаси Рустам қуриқлаётган дарвозага битта ҳам тўп киритолмади. «Ҳақиқат» жамоаси эса тўртта киритди: ҳисоб 4:0 бўлди.

«Озод» маҳалласининг хужумчиси Аваз

бўлса-да, лекин Рустам чаққонга етмади.

Футбол баҳона, ҳар кун дарсдан сўнг 38-мактаб спорт залига тупланиб, мусобақалашадиган бўлдик. Жонкуяр ҳакам Расулжон ака Низомбоев биз билан сира эринмай маш-

учинчи, «Қизил Шарқ» — тўртинчи уринларни эгалладилар. Энг яхши хужумчи, дарвозабон, ярим ҳимоячилар аниқланди. Голиб маҳаллалар 300-1500 сўмдан пулмукофоти, моҳир уйинчилар 500-1000 сўмдан пул, шаҳар ҳокимлигининг фахрий ерлиги ва эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Мактаб болаларини жамоаларга бирлаштириб, шаҳар биринчилигини ташкил этган газета таҳририяти ҳамда «Маҳалла» хайрия жамғармасидан жуда хурсанд бўлдик.

Ойбек РАШИДОВ,
Наманган шаҳри.

роса зур уйнашди. Айниқса, дарвозабон Рустам чаққоннинг маҳоратига ҳамма қойил қолди. Худди Лев

Абдурахмонов, «Қизил Шарқ» маҳалласининг ярим ҳимоячиси Илҳом Аълохужаев, гузарликлар ҳимоячиси Нурулло Шарипов ва ярим ҳимоячи Алишер Шариповларнинг майдондаги ҳаракатлари зўр

гулотлар утказяптилар.

Маҳаллаларни бирбақамти қилиб, «Наманган садоси» газетаси соврини учун шаҳар биринчилигида «Янгиқурилиш» — биринчи, «Атанган гузар» — иккинчи, «Даштбоғ» —

Тим қора сочлари иккита қилиб урилган, самимий боқувчи кўзларида бир олам маъно яширинган бу ширингина қизалоққа онаси Оқила опа «Жаҳонга татигулик қиз бўлсин» дея яхши ният билан Жаҳона деб исм қуйган. «Яхши ният — ярим мол» дейишади. Онанинг покликка йўғрилган тилаклари вожиб бўлди...

«Жаҳонанинг муваффақиятига у тенги болаларнинг кўпчилиги эришиши мумкин. Тўғрироғи, боланинг имкониятларини кашф этганидан ажабланадиган жиҳатлар сира ҳам йўқ, бу табиий ҳол ва шундай бўлиши керак. Халқимизда «Бугдой эккан бугдой, арпа эккан арпа олади» деган ажойиб нақл бор. Мен ҳам экканимни уряпман. Энг муҳими ота-оналар болаларининг имкониятларини билиб, нимага лаёқатли эканлигини аниқлаб, руҳиятини урганиб, тўғри тарбия берса, марра уники. Амир Темур, Алишер Навоий, Нодирабегим, Заҳриддин Муҳаммад Бобурдек алломаларни берган халқ бугун ҳам шундай буюкликка даъвогарлик қилувчи фарзандларни камол топтириш қудратига эга». (Оқила опанинг сўзларидан).

Жаҳона бу йил 13 ёшга киради. У шахримиздаги 41-мактабнинг 6, йўғ-е, 10-синфини якунлаш арафасида турибди. Қандай қилиб дейсизми? Келинг, бу ҳақда қизалоқнинг ўзи сизга гапириб бера қолсин:

—1989 йили мактабга чиққанимда мени ўқишга дарров қабул қилишмади, чунки ёшим 6 да эди. Лекин кейинроқ бу муаммо ҳал бўлди ва шу йили 1-синфга қабул қилиндим. Биринчи ва иккинчи синфларда аъло баҳоларга ўқидим. 3-синфга ўтганимда биринчи ярим йилликда 5-синф дастури билан мустақил шугулландим. Синов имтиҳонларини топшириб, 5-синфга ўтдим.

6-синфга ўтганимда ҳам 6-7-8-синф дастурларини мустақил ўзлаштириб, 8-9-синфларни аъло баҳоларга тугатдим. Сунгги икки йил давомида олий ўқув юртларига кириш имтиҳонлари тест дастурларини ўқиб-ўрганипман. Улар олинган билимларимни аниқлаш, назорат қилишнинг янги тури сифатида ҳам мен учун қизиқ.

Яқинда нусха кўчириш мутахассислиги бўйича ўқиб, гувоҳнома олдим. Мактаб умумтаълим дастурларини ўзлаштиришдаги алоҳида ютуқлар

Халқимизда «Ақл ёшда эмас, бошда» деган нақл бор. Бу ҳикматнинг тўғри эканига бугунги кунда мактаб ўқувчилари орасидан чиқаётган истеъдодлилар курсатиб турибди. Айни пайтда айтиш лозимки, жаҳонга машҳур инсонлар, буюк шахсларнинг истеъдодлари ҳам жуда ёшликларидан намоён бўлган. Мана шундайлардан айримлари.

Машҳур мусиқачи Вольфганг Амадей Моцарт ёшлигидаёқ композитор, юсак маҳоратли санъаткор, бадиҳагўй сифатида ном таратган эди. 4 ёшида клавиесин (фортепьянога ўхшаш қадимий чолғу асбоби) чалишни ўрганган. Моцарт 7 ёшида узининг дастлабки сонаталарини ёза бошлади. 12 ёшида эса «Хаёлий гул аёл» номли биринчи операсини ёзди. 14 ёшида Болонья шаҳрида Филармония академияси аъзолигига сайланди.

Немис математиги Карл Фридрих Гаусс алгебра ва сонлар назарияси бўйича ўз қобилиятини жуда эрта намоён этди. Гаусс ихтироларининг аксарияти унинг 14-17 ёшлик пайтига тўғри келади.

Немис шоири ва му-

ТАН

тафаккири, «Ёш Вертернинг изтироблари» номли машҳур роман ва «Фауст» драматик поэмасининг муаллифи Иоганн Вольфганг Гете 9 ёшида немис, латин ва грек тилларида шеърлар ёзарди.

Поляк композитори Фридрих Шопен машҳур пианиночи ҳам эди. У 7 ёшида узининг дастлабки мусиқий асарларини ёзди ва чоп эттирди. 8 ёшида эса пианиночи сифатида концертларда қатнаша бошлади.

• Илмсиз бир яшар, Илмли минг яшар.

ЖАҲОНАНИНГ БИР ЖАҲОН ОРЗУЛАРИ

ЭМАС

«Кибернетиканинг отаси» — америкалик машҳур олим Норберт Винер 5 ёшлик пайтида ноқ илм-фан билан қизиқа бошлаган эди. У муддатидан олдин, яъни

чуқур ва ҳар томонлама қизиқиш учун Ўзбекистон Республикаси «Улугбек» номли истеъдодли ёшларни қўллаш жамғармаси томонидан Муҳаммад Тарағай Улугбек таваллудининг 600 йилли-

гига бағишлаб ўтказилган истеъдодли ёшлар кўрик-танловининг I даражали дипломи билан тақдирландим. Буш вақтларимда расм чизиш, уй ишларида онам-

га қарашиш, бадиий китоблар ўқиш билан шугулланаман. «Жэмс Филипп» исмли мушугимни жуда яхши кўраман. Айни кунларда славян лингвистикасининг ўқув-услубий ва илмий-тадқиқот марказининг 3-гуруҳида машғулотларга инглиз тилини ўрганиш бўйича қатнашяпман. Мактабимиз раҳбарияти менга 10-синф учун гуманитар фанларни муддатидан олдин топширишга рухсат берган эди. Кўни кеча имтиҳонларни муваффақиятли топширдим. Келажакда отамдек фидойи шифокор бўлишни орзу қиламан.

Бу гапларимни «Мен мана шу ишларни қилдим, ҳамма менга ўхшасин» дея тарғибот учун сузлаётганим йўқ. Тенгдошларимга ишонаман, уларни ҳурмат қиламан. Мен шу йўлни танладим. Кимдир бизнесни, яна кимдир ҳунарни, санъатни, шеър ёзишни ёқтириши мумкин. Ҳамма гап қизиқиш, шароит ва имкониятни топа билишда. Менга химия, биология фанлари бўйича, умуман манба томонидан отамнинг бой кутубхонаси яқиндан ёрдам берди. Мени Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов шеърляти, Абдулла Қодирий, Пиримқул Қодиров каби романнавислар ижоди ўзига мафтун этади. Яна шу билан бирга, сизга қандай билмадиму, Президентимизнинг ўтган йили 3 октябрда Давлат ва жамият қурилиши академияси очилишида сузлаган нутқлари мени ҳаяжонга солиб илҳомлантирди: «Биз оддий бир ҳақиқатни тушунишимиз керак, ҳеч ким четдан келиб бизнинг жамиятимизни, давлатимизни қуриб бермайди. Уни бизнинг ўзимиз, мамлакатимиз болалари қуриши керак. Уларнинг ҳаёти эса мамлакатнинг келажаги билан чамбарчас боғлиқдир». Тенгдошларимда миллий гурур, ватанпарварлик бўлса бизга билдирилаётган ишончни тўла маънода оқлаймиз.

Маҳлиё МИРСОАТОВА ёзиб олди.

11 ёшида ўрта маълумот олди, 12 ёшида эса коллежга қабул қилинди. 14 ёшида унга илмий унвон берилди.

Машҳур немис мусавири Альбрехт Дюрернинг 13 ёшида чизган «автопортрет»и жаҳон санъати хазинасидан

ЁШИДА

жой олган.

Паскаль геометрияга оид дарсликлар билан танишмасданоқ, Евклид геометриясидаги ўттизтадан ортиқ теоремани таърифлаб ва исботлаб берганди. 15 ёшида у конус кесимига оид илмий ишнинг эълон қилдирди ва юздан зиёд янги теоремалар ўз исботини топди.

Италиялик машҳур тилшунос Тальявини 12 ёшида 7 тилни биларди. 22 ёшида 15 тилни ўрганиб олди. Ҳар йили 2—3

тилни ўзлаштирган римлик олим тилшунослик бўйича ўтказилган конгрессларнинг бирида 50 тилда табрик сўзи билан чиқиш қилди.

Машҳур француз математиги Клод Кле-ро 10 ёшида математик таҳлилга оид адабиётларни қийналмасдан мутлолаа қила оларди. 13 ёшида у Париж Академиясига узининг «Ажойиб хусусиятга эга бўлган турт эгри чизиқ ҳақида»ги математик тадқиқотини тақдим этди. 16 ёшида эса академик бўлди.

Хотин-қизлар орасида шахмат бўйича жаҳон чемпиони Майя Чибурданидзе 13 ёшида халқаро мастер, 16 ёшида эса гроссмейстер бўлди. 16 ёшида шахмат маликаси Нона Гаприндашвили билан дона суриш ҳуқуқини қўлга киритиб, 17 ёшида шахмат бўйича жаҳон чемпиони деб тан олинди.

Жажжигина қизалоқ расм чизяпти: уйча, гуллар, қуёш, қизча... Чизади-да, расмларига боқиб ўзи завқланади. Қаламини тилига тегизиб ҳулаб олади-да, яна чизади. Орамизда болалигида худди шу қизча сингари қулига қалам тутиб, турфа хил суратлар чизмаганлар топилмаса керак. Зеро, уша тушунарсиз, палапартиш чизгиларда болаликнинг биллурдек мусаффо дунёси ўз ифодасини тошгандек бўлади.

Тошкентдаги Республика урта махсус санъат мактаб-интернатида ёшлиқданоқ тасвирий санъатга ихлосманд бўлган, лаёқатли ва иқтидорли болалар таҳсил оладилар. Утган йили ана шу мактаб ўқувчиларидан айримларининг чизган суратлари Ҳиндистонда утказилган Жавоҳарлаъл Неру номидаги «Шанкар-95» танловида намоиш этилганди. Тез орада Ҳиндистондан ажойиб хушхабар келди. Ушбу ўқув маскани ўқувчиларининг бир нечаси танловнинг олтин ва кумуш совринларига сазовор бўлишибди. Ушбу хушхабардан нафақат ёш мусаввирлар, балки уларнинг устозлари, мактабдош дўстлари, ота-оналари ҳам беҳад шодланишди. Шундай хурсандчилик кунларида танлов ғолибларининг қувончу шодликларига биз ҳам шерик бўлиб, уларнинг дил сўзларига қулоқ тутдик:

Азамат ТУРДИҚУЛОВ:

— Расм чизишга 5-6 ёшимдан қизиқардим. Кузимга нима яхшироқ қуринса, ушанинг расмини чизаверардим. Баъзан ўзим чизган суратларни ўзим ҳам тушунолмасдим.

Шундай кезларда ойижоним ёрдамга келардилар. Чунки ойим ҳам мусаввирлар.

Расмларим билан танловда иштирок этишимнинг ўзи мен учун катта бахт эди. Тугриси, олтин нишон соҳиби бўламан деб, сираям уйламагандим. Қарангки, танловга юборган «Рақс» номли туркум расмларимни олтин нишонга сазовор деб топишибди.

Шу кун оиламизда ҳақиқий бай-

сирларини урганишда интернатимизнинг жонкуяр муаллимлари бор билим ва маҳоратларини аямайдилар. Улар кумагида ўзим севган композиция, портрет жанрида суратлар ишляпман. Бўш қолганимда тарихимизга оид китоблар мутулаа қиламан.

Резеда СОБИРЗЯНОВА:

— Утган йили «Шанкар» танловида олтин нишон соҳиби бўлгандим. Бу йил эса ишларимни кумуш мукофотга лойиқ топишибди. Демак, ўз

Орзулар парвози

рам бўлди. Ҳаммадан ҳам ойимнинг севинганини айтмайсизми?! Пешонамдан ўпиб, янада каттароқ муваффақиятлар тиладилар. Онамнинг самимий тилаклари мени янада сержило суратлар чизишга руҳлантириб юборди.

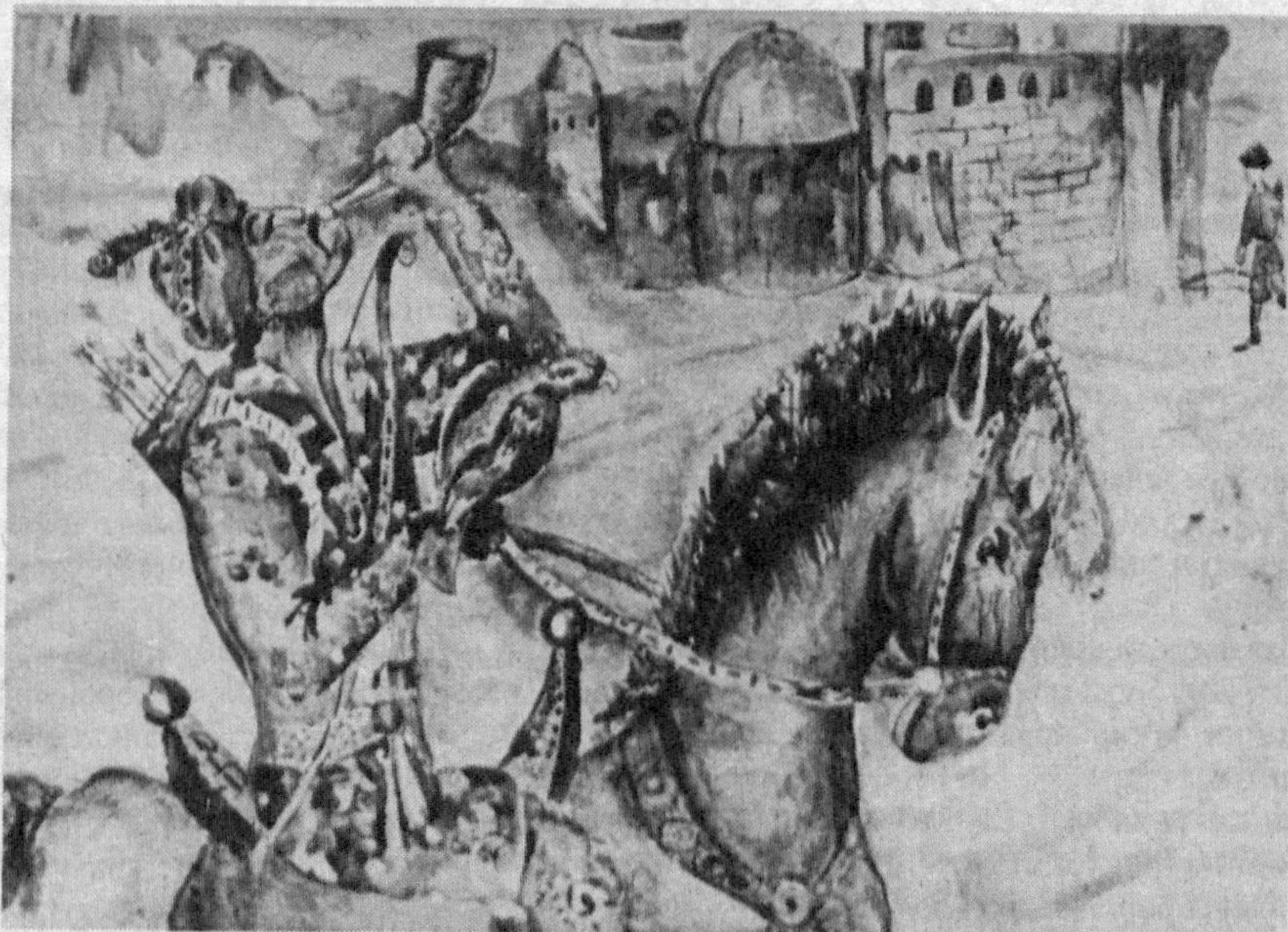
Нодир МУҲАММАДИЕВ:

— Танловда менинг ишларимни кумуш нишонга лойиқ топишибди. Албатта бу мен учун ажойиб муваффақият бўлди. Мана ҳозир 11-синфда таҳсил оляпман. Мактабни битиргач Тошкент Давлат санъат олийгоҳининг рассомлик қуллиётига кириб ўқиш ниятидаман. Тасвирий санъат

устимда янада купроқ ва жиддийроқ ишлашим лозим. Илгарилари эшитган эртақларим, китобларим асосида, қаҳрамонлар тасвирини қогозга туширардим. Ҳозир бўлса қизиқарли, саргузаштларга бой китобларни ўқиб, сўнгра улардан таъсирланиб сурат чизишни машқ қиляпман. Расмларимда купроқ она юртимизни, фусункор табиат манзараларини тасвирлашга ҳаракат қиламан. Устозим Людмила Абдулина чизган суратларимнинг ютуқ ва камчиликларини кўрсатиб, керакли маслаҳатлар берадилар.

Нуриддин МАМАТОЖИЕВ:

— Сурат чизмаган куним, бирор

нарсамни йўқотиб қуйгандек бўлавераман. Тоғам Одил Умрзоқов яхши мусаввирлардан. Чизган суратларимни жамлаб, йўл-йўриқ ва маслаҳатлар олиш учун тоғамнинг ҳузурига ошиқаман. Бир кун ойимнинг суратларини чиздим-да, байрамда ўзларига совға қилдим. Ўзларига унчалик ухшамаса-да, сир-бой бермадилар, роса мақтадилар.

Ўзбекистонимизнинг гузал табиат манзаралари тасвирланган суратларимни танловда кумуш мукофотга лойиқ топишибди, қувонмай бўладими ахир!

— Бундан икки йил муқаддам, — дея суҳбатимизга қўшилди мактаб-интернатнинг рассомлик бўлими муdiri Аҳмаджон ака Исмоилов, — Ҳиндистон маданият марказининг вакиллари мактабимизга келиб, ўқувчиларимиз ишларига тасаннолар айтишганди. Ушанда ўз юртларида утказиладиган «Шанкар» танловига таклиф этиб кетишди. Дунё болаларининг расмлари намоиш этилган танловда ўқувчиларимиз мутлоқ ғолиблар сафидан урин олганликларини эшитиб, бошимиз кўкка етди, қалбимизда фахр туйғуси жўш урди...

Биз эса Аҳмаджон ака сингари фидойи устозлардан таълим олаётган угил-қизларимизнинг Камолиддин Бехзод, Маҳмуд Музаҳҳибларнинг муносиб ворислари бўлиб, ҳали кўп бора она юртимиз доврўғини оламга таратажакларига умид қиламиз.

Назокат УСМОНОВА.

• «Ўзбекистон — Ватаним маним»

САНЪАТСЕВАРЛАР БЕЛЛАШГАНДА

Ҳаммаси уша қушиқчилар жам бўлишиб қуйлаган кечадан бошланди. «Тушпа-тузук истеъдодингиз бор экан, мактаблараро беллашув утказсак бу-

ларкан» — таклиф киритди мусиқа муаллими Носиржон Мамадалиев.

Устознинг бу таклифи болаларнинг анчадан буён уйлаб юр-

ган режаларини тезроқ амалга оширишларига туртки бўлди.

Ниҳоят мулжалланган кун етиб келди. Мактаб ҳовлиси байрамдагидек тус олди. Белла-

шув утказиладиган жой ҳам узгача чиройда эди. Болалар ўз қўллари билан тайёрлаган буюмлар — чиройли кашталар, қўлқоп, туқилган пайпоқ, уйрузгор буюмлари курғазмасини ҳам намоиш этишди. Даврага Ўзбекистон байроғи олиб кирилганда, барча ҳаяжондан қалқиб кетди. Ўзбекистон мадҳияси янграб, юракларни шодликка тўлдирди. Мактаб директори Абдумутал Жалолов қисқача сўз айтиб, болаларнинг «Ўзбекистон — Ватаним маним» шиори остидаги қушиқлар мусобақаси бошланганлигини эълон қилди.

Андижон вилояти, Балиқчи туманидаги М. Абдуллаев номи 21-урта мактабда утказиладиган ушбу беллашувда тумандаги қўшгина мактаб ўқувчилари иштирок этишпаётган эди. Маросимда она Ватан гузаллиги, унинг софдил, меҳнатсевар, жонкуяр кишиларини мадҳ этув-

чи қушиқлар, дилрабо қуйлар, шўх рақслар ижро этилди. Қуйи синф ўқувчилари қўлиги хангомалар, театрлаштирилган қўринишлар тайёрлаб келишган эди. Қизгин баҳслар асосида утган мусобақаларда мезбонлар — Носиржон Мамадалиев устозлигидаги санъатсевар болалар ғолиб бўлишди.

Нилуфар ДАВИДОВА,
Андижон вилояти,
Балиқчи тумани.

Суратда: «Ўзбекистон — Ватаним маним» кўрик-танловидан лавҳалар.

(Хикоянинг иккинчи ярми)

Шундай қилиб, ишим юришгандан юришиб кетди. Кимсан — Қоровой. Кичкина Қори ишкамбанинг тоғасиман. Жияни курмоқчи бўлганининг сон-саногий йук. Болалар туршак, майиз, жийда тапсиса, ёши катталар чунтагида боридан, қулга илинганини тапплаб кетади. Кичкина Қори ишкамбанинг фикри - зикри овқатда. Эртаю кеч қозон қайнагани - қайнаган. Энагалик қилган Сабрия бибининг қули-қулига тегмайди. Қишлоқ аёллари кутариб келган тугунларни бушатиб беради. Буш қолса мени чақиради.

— Қоровой!

— Лаббай холажон.

— Лаббай деган тилинга шакар, болам, — кейин ярим ҳасад билан мени макташга утади, — қара, қандай новвотдан ширин лаббай деган сузимиз бор. Баъзи болаларга тушунмайдиман. Чақирсанг иш буюради деб елкасини шакт қилиб, ижирганиб «ҳаа» дейди. Чақирганингга пушаймон қиласан.

— Ҳозир шакар кам, биби-жон. Шакар емагач, тили дагаллашиб кетганда, — десам, Сабрия биби доқа румолининг учини тузатиб менга эътироз билдиради:

— Гап ширинликда эмас, болам, баъзиларни шакарга кумиб қуйсанг-да гапи сассиқ, Нега шундай экан, болам?

— Ҳамма айб узийизда, холажон.

— Қандай айбим боракан, болам?

— Уша гапи совуқ болаларнинг киндигини чала кестансиз.

— Ҳааа, шутқари, — деди Сабрия биби, — тошган гапингни қара-я.

— Унда яхши одамлар уларнинг озига тупурмаган.

— Булса бордир, — куна қолди Сабрия биби. Ҳозир тилимизнинг ҳам, узимизнинг ҳам пирамиз йук. Йунилмаган таёққа ухшаганлар қупайган. Шаппотдай келадиган болачанинг юзидаям ажини бор. Хул утиндай ҳозир тугайман деб туради.

— Қуйинг, — дейман Сабрия бибининг кунглини кутариб, — Холажон, меванинг ҳам ширини, аччиқ-чучуги булади. Қуп уйлайверманг, эртароқ қарийсиз.

— Ие, болам, саксондан ошган булсам, энди ёшаришга бало борми, — Сабрия биби менга бир нима демоқчи бўлган эди, жиянимнинг овози келди.

— Овқат қани?

— Вой-вой, деди Сабрия биби, — бу еб туймасинг қандай бола буларкин.

— Чақирсайиз, қани овқат деб чопади-да.

— Ҳали бунинг лаббай урнига овқат деса-я, — Сабрия биби менга қаради. — Бу-ку майли, амакинг топар-тутарманд. Битта боласини боқиб олади. Лекин мен сенга айтсам, ҳозир каттаю кичик хуранда булиб кетди. Ё нарсанинг камайиб кетганигами, нарх навоининг ошганигами, буюгини билмайману, дастурхонда ушогам қолмайдиган

будди-да. Қуш деганиям, ҳовли-мизга қунмайди.

Сухбатимизга қулоқ солиб турган Тулавой амаки бошини сарак-сарак қилиб аралашди.

— Унисини билмадим... Лекин жиян, бу янганг тугмай-тугмай бир аждаҳо тугиб берди-да. Туйдим деганни билмайдим-я.

— Шукур қилинг, — дейман биқинимга қулимни тираб, — худонинг бергани. Кута-кута, мана, аждаҳодек уғиллик бўлди-я.

— Ҳа, гапир, — дейди Тулавой амаким, — сен хумкалладаям гап қуп.

— Каллага тил теккизманг. Ичи тула ақл. Пишиб ётибди.

— Бундан чиқди хумдон экан-да.

Тулавой амаким гапининг ниша-

— Ав-то-ри-те-тим. Ўзбекчаси, об-ру-йим.

— Шундай деб қуя қолмайсанми.

— Ладно, — дедим буш келмай. Тулавой амаким ёқасини ушлади.

— Ё тавбаа, битта -яримта бегона сузни ишлатмасаларинг кунларинг утмай қоладими?

— Утади, — дедим. — Мен одамига қараб суз ишлатаман. Холам билан гаплашсам, алоҳида... Сиз билан эса...

Тулавой амаким бирдан хушёр тортиди.

— Булди, бўлди, — деди. — Хумкалла деганимча бор экансан.

Нима эшитсанг, қулогинг тандирга чипша ёпишар экан.

Тулавой амаким ҳарбий хизмат-

— Ҳа, — деди Муҳаммад гужум, — тилдан қолдйизми? Битта бола курдим деб уйдан чиқмайсиз, — у турга чиқиб ёнбошлади. — Шу денг, Тулавой, ҳовли айланиб юрсам, димогимга қайнатма шурванинг ҳили урилаверса буладими.

— Булади, — жавоб берди Тулавой амаким.

— Олдин бердисини эшитинг, — деди Муҳаммад гужум. — Ҳойна-ҳой, — дедим, — шу Тулавойнинг уйида қозон қайнапти-ёв. Ҳозир қупчиликнинг учоғиям совиб қолди...

Тулавой амаки ташқарига чиқ деб мени имлади. Чикдим.

Амаким ошхона эшигига етгач тухтади.

— Жиян, бу қушнини ким чақирди?

— Қайдан билай, — елка қислим.

бини топиб олса бўлди. Эринмай чувалаштираверади. Буни билганим учун, бирпас жим турдим. Амакининг узи ёрилди.

— Қоровой, бу дейман, янганг қириқда эмас, олтмишга кирганда тугса, қанақа бола тугарди-я. Шуни уйлаб кечалари уйқум қочади.

— Эшитаёписизми? — дедим, човлини туддириб қозондан гушт олаётган Сабрия бибига. — Холам йигирма йилдан кейин яна битта уғил тугармишлар.

Сабрия биби ҳазилга ҳазил билан жавоб берди.

— Унисига тиши уткир арра топиб қуйинглар.

Тулавой амаки илжайди.

— Қоровой, кампирни қурқитма. Ҳали унисига анча бор. Ҳозир бунисининг қорнини туйдириб турайлик.

— Кам булганимиз йук, — дедим амакимга. — Жияним бир екдан еб турган булса, иккинчи екдан худонинг узи бериб турибди. Шуни айтадилар-да, меҳмон келар эшикдан, ризқи келар тешикдан, деб.

— Бу хонадон меҳмон эмаску, — деди амаким.

— Янги меҳмон деяпман.

— Ҳа, турги айтаяпсан. Лекин қупчиликда гап қуп. Барака топишсин. Уртоқларинг ҳам анча қули очик экан.

— Амаки, — дедим, — сиз мени ким деб уйлаёписиз. Уртоқларим орасида авторитетим катта.

— Қанақа бетинг?

дан қайтган куни қишлоқ аҳли зиёрат қабул деб келинади. У булса биров билан иши булмас. Тез-тез ойнага қараб, сочини тарар. Кучага чиқар булса этигини мойлар. Бу етмаганидек, ким ундан ҳолу-аҳвол сураса «ничебо» деб қуяр. Ёш-яланг бундан қулар. Кексалар эса ичивол, ичивол болам, — деб такрорлар.

Шу зайл бир ҳафта-ун кун утади.

— Антаритет расво бўлди, аптеритет, — дейди бир куни.

— Нега? — сурайди Қоровойнинг отаси Собир ака.

— Дед Собир, — дейди Тулавой амаки, — бу қишлоқ одамлари чангу-чунгдан бошқа нарсани билмайди.

— Шу қишлоқ боласан... — кулади Собир ака. — Чанг ютиб юришса-да, бу одамларнинг юраги тоза.

— Ладноо, — жавоб беради Тулавой амаки.

Бунгайм мана роппа-роса йигирма беш йил бўлди.

Тулавой амаким сапчиб уридан турди:

— Жиян, эски гапларни кавлаб юрмагин. Ҳозир боридан гапир. Тур, қани, тоғорадаги гуштни олиб кир.

Уримдан туришим билан даҳлиз эшиги очилиб, Муҳаммад гужум курибди.

— Ассалому алайкуум! Тинчгина утирибсизларми?

— Ти-ти-ти — Тулавой амакининг тили айланмай қолди.

— О, бу келавериб, уйимизнинг туپирини чиқарди-ку. Қушни булса узига. Овқат пишди дегунча этиб келади-я. Димоғига шурва ҳили урганмиш. Э ҳил биладиган бурнига...

Муҳаммад гужум эшитмасин деб амакининг қулогига шивирладим.

— Амаки, келинг, анави электр ҳисоблагичнинг мурватини бураб қуямиз. Чироқ учса, узи чиқиб кетади.

— Қуй, қуй, — деди Тулавой амаким. — Қоронгидан жиянинг қурқади. Яхшиси бир коса шурва олиб кириб бер. Шу қушни қорни туйсин.

— Ҳа, раҳмингиз келаяпти-ку.

— Эй, шурва тугармиди, жиян. Челак тула сув ёнидаку...

Мен бир коса шурвани олиб кирдим.

Амаким тоғора тула гуштни янгам етган уйга олиб кетди.

Уни кузатиб турган Муҳаммад гужум амакимини тухтади.

— Тулавой, озгина гуштдан тапплаб кетинг, — сунгра қошиқ билан косани кавлади. — Қоровой, қара, ичида дони йук-ку. Болага иш буюр, кетидан узинг югур дегани шу-да.

Муҳаммад гужум косадаги сабзига ишора қилди.

— Мен бу ерга сабзи егани келганим йук. Шурвани қурумсоқ амакинг сузиб бердим?

Мен индамадим.

Тулавой амаким келиб утиргач, Муҳаммад гужум давом этади.

— Бугунги меҳмон қутлуг қадам келди, Тулавой. Қишлоқ итлариям суякка туйиб қолди.

— Шундай, шундай, — деди амакининг гаши келиб.

Муҳаммад гужум битта патирни туртга булиб косага солди.

— Тулавой, бу коса деганиям чақалоқнинг дупписидан ҳам кичикроқ булиб кетибди. Бизнинг замонларда қанақа косалар буларди.

— Бир тандир нон сигарди, — учирим қилди амаким, — Бир тандир нон сигмаса-да, Тулавой, ҳар ҳолда коса эди. Бунийизга чумчуқ туймайдику.

Тулавой амаким чой хушлар экан, унинг гапини тасдиқларди.

— Ярим ичак одамларга мос-да, бу косалар.

Муҳаммад гужум бошқа оғиз очмай косадаги шурвани хуриллаб ичди. Сунг қошиқ билан косани ялади.

— Худога шукур-ей, — деди. — Мана энди утган- кетгандан гаплашиб утирамиз, — у менинг елкамга қокди. Қоровой, санам бало чикдинг уз кузим билан курдим, янги меҳмонни кургани қуп мактаб бачалар келди. Ҳаммасининг қулида нарса. Орасида муаллимлариям бормиди дейман-ей.

— Йук дедим, — муаллимларим келмади. Ойлик олган кун келишар экан.

— Тугри-да, — деди Муҳаммад гужум, — уларнинг томорқаси санлар. Санлардан нима чиқарди. Қуруқ ойликни кутиб япайди бечорагиналар.

Тулавой амаки мудрай бошлади. Буни куриб Муҳаммад гужум унинг биқинига туртди.

— Тулавой, қуззи очинг. Тукқан хотиндай белизни кутара олмайсиз-а.

Ҳозирдан ухлашга бало борми?

— Тулавой амаким ғалати қараш қилди. Орадан ярим соатлар чамаси утган эди, Кичкина Қори ишкамбанинг овози келди:

— О-та-жооон!

Тулавой амакининг кузлари чарақлаб очилди.

— Ҳааа...

— Шурвасини олиб келиинг.

— Ана шундай, — деди Тулавой амаким уридан турар экан, — бизи уғил олдин гуштни ейди, кейин шурвосини ичади.

Тулавой амаким сирли тоғорани кутариб чиқаётган эди, Муҳаммад гужум уни тухтади:

— Тулавой.

— Лаббай!

— Шу менгайм қуюқроқ жойидан ярим косагина сузиб келинг. Жуда ширин бўпти-да. Ҳали сабзисидан егандим, энди серкартошқароқ қилиб олиб келинг. Кеча узун, гангур-гунгур гаплашиб утирамиз. Қоровой, сан туриб чойни янгилаб кел.

Тулавой амаким эшитилмас сукинди:

— Э, ерилиб уле...

Муҳаммад гужум қуш белбогини ечиб чордона қуриб утириб олди.

— Бориға шукуре...

Сафар БАРНОЕВ.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Бош муҳаррир
Умида
АБДУАЗИМОВА

Тахрир хайъати:
Наримон ОРИФЖОНОВ,
Феруза ЖАЛИЛОВА,
Раҳима ШОМАНСУРОВА,
Марат ШАФИЕВ,
Сайриддин ХОЛОВ
(масъул котиб)

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ. Буюртма — Г-077. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топшириш вақти 19.00. Топширилди — 18.30

• Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
• Мавзилими: 700083,
Тошкент шаҳри,
• Матбуотчилар кўчаси,
32-уй.
• Телефон:
33-44-25

